

FARKLI EĞİTİM KADEMELERİNDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
MESLEKİ MOTİVASYONLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ

Mehmet DAĞTEKİN

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9884-7095>

Serhat Burak EKER

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7651-1347>

Fedai İÇÖZLÜ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3203-9180>

Ercan TUNÇ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0867-5750>

Mesut ÖZBOĞA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7491-5321>

Seda CENGİZ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3878-9484>

Barış KAYA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4661-3585>

Sultan BAYHAN

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-8477-2994>

Filiz ÖZİŞ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-0353-0851>

E-posta: filizozis21@gmail.com

Hüseyin Gürcan KANAT

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0713-4875>

Özet

Bu araştırma öğretmenlerin mesleki motivasyonlarına ilişkin görüşlerin incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını devlet okullarında görev yapmakta olan 100 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Şenyüz (2023) tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcılar mesleki motivasyonlarını,

fiziki alt yapı, öğretmenlerin özlük hakları, okul ortamı, okul yöneticilerinin tutum ve davranışları, teknolojik alt yapı, öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyi ve öğrencinin iletişim şekli etkilediği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Motivasyon, Öğretmenler, Mesleki Motivasyon.

GİRİŞ

Bir işgörenin çalıştığı örgütten doyumak istediği ihtiyaçları yalnız fizyolojik ihtiyaçlar değildir. Başka bir deyişle bir iş gören yalnız paraya, maddeye ilişkin ihtiyaçlar peşinde değildir. Bir işgören psikolojik ve sosyal ihtiyaçların bir kısmını da bulunduğu örgütten sağlamak ister (Başaran, 1982; s. 207) İnsanlar, gördükleri işten ve iş çevresinden memnun oldukları sürece daha verimli çalışırlar. İşte ekonomik tatminin gerekli bir koşul olduğunu düşünebilsek de yeterli bir koşul olduğunu iddia edemeyiz. Bu yüzden insanı çalışmaya sevk etmenin (motivasyonun) yolları araştırılmış ve ortaya çok ilgi çekici sonuçlar çıkarılmıştır (Eren, 1993; s. 315). Gelişen teknoloji ve değişen dünya düzeninde motivasyon kavramı hem işveren hem de işgören açısından daha önemli hale gelmiştir. Özellikle sanayi toplumlarında işverenler daha yüksek verim elde etmek için çalışanlarının iş hayatına motive olmasının önemsemektedir. Çalışanların içinde buldukları örgütlerin amaçlarının gerçekleşmesi yönünde sürekli olarak sadakatle çalışmaları ve çaba sarf etmeleri büyük ölçüde yönetimi benimsemelerine ve örgüt atmosferiyle bütünleşmelerine bağlıdır. Çalışanların kafa ve gönüllerine uygun düşmeyen, samimi katkı ve katılmalarını dikkate almayan bir yönetim süreci başarılı olamayacaktır. Yönetimin kalitesi, örgütün etkinliğini sağlamak, bunun içinde özellikle insan unsurunu iyi kullanmak konusundaki başarısı ölçüsünde yüksek olacaktır (Kaldırımçı, 1987).

Öğrencilerin öğrenmesini sağlayan öğretici rolü olan öğretmenlerin motivasyonunun ve başarısının artırılmasında okulları yöneten okul yöneticilerinin etkili iletişim becerilerine sahip olması önemli bir etkidir (Doğan ve Koçak, 2014). Başka bir deyişle öğretmen motivasyonunu arttırmanın en iyi yöntemi etkili ve iyi bir iletişimi okulda sağlamaktır. Okullarda öğretmenlerin motive edilmesinde en önemli role sahip olan okul yöneticileri, öncelikle güven duygusuna dayalı bir okul iklimi oluşturarak öğretmenlerin sosyal ihtiyaçlarına karşı duyarlı olarak, bu ihtiyaçların karşılanması hususunda çabalamalıdır (Deniz ve Erdener, 2016). Bu doğrultuda okullarda okulun işlevi bakımından en önemli konuma sahip olan öğretmenlerin örgütsel-yönetimsel, ekonomik ve sosyal-psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması motivasyonlarını etkilediğini söylemek mümkündür (Baygül ve İnam,

2006). Öğretmenler, mesleğinin kendine has zorluklarının dışında profesyonel iş hayatının zorluklarıyla da karşı karşıya gelmektedir. Öğrenci velileri, MEB, kamu ve özel işletmeler öğretmenlerden üst düzeyde performans beklemektedir (Başaran, 2020). Bu durumda öğretmenler stres, işle bütünleşme, verimlilik ve iş doyumunu gibi alanlarda problemler yaşamaktadırlar (Gündüz, Çapri, ve Gökçakan, 2013). Bunun dışında sınıfların kalabalık olması, yaşanan disiplin sorunları, okuldaki öğrencilerin alkol ve madde kullanmaları, maaşlarının düşük olması, velilerin ilgisiz olması ve okul yöneticilerinin olumsuz tutumları gibi birçok sorunla karşı karşıya kalınması öğretmenlerin stres yaşamalarına neden olan diğer etkenlerdir (Russell, Altmaier, ve Velzen, 1987).

Motivasyon işgöreni, beklenen nitelikte ve nicelikte görevini yapması için etkilemek anlamındadır (Başaran, 1984). Eğitimin gelişiminde çeşitli parametreler vardır. Bunların başında da öğretmen ve öğretmenin motivasyonu yer almaktadır. Motivasyon öğretmenler için çok önemlidir. Çünkü öğretmenin iş hayatına doğrudan etki etmektedirler (İnan ve Erkuş, 2017). Motivasyonu yüksek bir öğretmenin iş performansı artacağı gibi verimi ve mutluluğu da eş oranda artacaktır. Bir eğitim kurumunun hedeflerine ulaşabilmesi öğretmenin ne kadar motive olduğuyla da paralellik göstermektedir. Motive olan öğretmen hem kendini hem öğrencilerini hem yöneticilerini de mutlu eder. Motive olan öğretmenin akademik başarısı da artar. Bu araştırma öğretmenlerin mesleki motivasyonlarına ilişkin görüşlerin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Alt Problemler:

- Görev yerinizde sizi motive eden yönetici davranışları nelerdir?
- Görev yerinizde motivasyonunuzu olumsuz etkileyen yönetici davranışları nelerdir?
- Okulunuzun fiziksel koşulları sizi yeterince motive ettiğini düşünüyor musunuz?
- Teknolojik araçların motivasyonunuza etkilerini açıklayınız?
- Öğrencilerin önceki kademelerdeki eğitim düzeyleri motivasyonunuzu nasıl etkiler?
- Z kuşağının kurduğu iletişim şeklinin mesleki motivasyonunuza etkisini açıklayınız?

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, katılımcılar, verilerin toplanması ve veri analizine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Öğretmenlerin mesleki motivasyonuna etki eden etmenlerin neler olduğunu, öğretmenlerin görüşleri alınarak incelemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, araştırmacıya araştırma sürecini tekrardan biçimlendirme hususunda esneklik sunan, algıların ve olayların doğal mekânda bütüncül ve gerçekçi bir şekilde açıklanmasına yönelik sürecin izlendiği ve gözlem, doküman analizi ve görüşme gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.41).

Çalışma Gurubu

Araştırmaya katılan öğretmenlerin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme stratejisi kullanılmıştır. Öncelikle amaçlı örnekleme, araştırmanın ana olgusu üzerinde bilgilenmek ya da anlamak amacıyla katılımcıları ve mekânları araştırmacı tarafından seçilen bir nitel örnekleme stratejisidir. Maksimum çeşitlilik örnekleme ise amaçlı örnekleme stratejilerinden biri olup özelliklerin ve niteliklerin belirlenmesini, bu özellikler ve niteliklere uygun farklı taraflarını gösteren araştırma mekânlarının ya da bireylerin dâhil olmasını sağlayarak çoklu bakış açısını görmemizi sağlar (Creswell, 2020). Araştırmaya 2022-2023 eğitim-öğretim yılında devlet okullarında çalışan öğretmenlerinden 100 kişi katılmıştır.

Verilerin toplanması

Araştırmanın verilerinin toplamak için Şenyüz (2023) tarafından hazırlanan yedi soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Veri Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Kodlama tutarlılığını sağlamak amacı ile alanında uzman iki farklı araştırmacı tarafından kodlama yapılmış ve tutarlılık % 91 bulunmuştur. Bu tutarlılık oldukça yüksektir. Çünkü kodlayıcılar arası güvenilirlik % 80'den büyük ve mümkün olduğunca % 90'a yakın olması beklenmektedir. (Miles ve Huberman, 1994). Analiz sırasında öğretmenlerin sorulara yönelik ifade ettikleri görüşlerini yansıtan kodlar oluşturulmuştur. Kodlama işleminden sonra verilerin eşleştirilmesi işlemine

geçilmiştir. Eşleştirme işleminde kodlar birleştirilerek alt temalar oluşturulmuş ve her bir alt tema, temaların altına yerleştirilmiştir.

BULGULAR

Okul ortamlarının kendilerini motive etmediğini düşünen öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Okulun öğretmenler odası çok dikkat dağıtan bir yapıya sahiptir. Ayrıca okulun arka cephesi olduğundan ötürü güneş görmemektedir (Ö8).

Öğrencilerin akademik başarıları beni olumsuz etkilemektedir (Ö1).

Köy okulu olması nedeni ile fiziksel durum olumsuz etkilenmektedir (Ö75).

Şehir merkezindeki okulların sınıf mevcutlarının fazla olması motivasyonumuzu olumsuz etkilemektedir (Ö89).

Birçok eksikliğimiz var. Bu eksiklik benim ve öğrencilerimin motivasyonuna olumsuz etki ediyor (Ö3).

İkili eğitim yaptığımızdan ötürü okuldan geç saatte çıkıyoruz. Ayrıca sabahçılarda çok erken okula geliyor bu da olumsuz bir motivasyona neden oluyor (Ö99).

Okul ortamlarının kendilerini motive ettiğini düşünen öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Arkadaşlarımız ile olan olumlu iletişimlerimiz ve fiziki koşulların iyi olması olumlu bir motivasyon sağlamıştır (Ö58).

Okulda sportif faaliyetlerin geniş yelpazede olması, stres atmamızı sağlıyor buda olumlu etkiliyor (Ö65).

Okulumuz köye bulunmasına rağmen koşullarının bir çok şehir merkezlerindeki okullara göre daha koşullarının daha iyi olması bizim mesleki motivasyonumuzu olumlu yönde etkilediğini söyleyebilirim (Ö75)

Meslektaşlarım ile pozitif bir iletişim kurduğumuz için derslerdeki performansımız olumlu yönde etkileniyor (Ö50).

Çalıştığım kurumdaki teknolojik alt yapılarının güçlü olması örneğin; akıllı tahtanın mevcudiyeti, internetin varlığı bizi olumlu yönde etkiliyor (Ö70).

Fatih projesi kapsamında okullara getirilen akıllı tahta ve internet imkanları ayrıca

okulumuzun binasının yeni olması bizi olumlu yönde etkiliyor (Ö15).

Okuldaki yardımlaşma ve dayanışma duygusu, öğretmenlerin okula bir aidiyet geliştirmesini sağlıyor (Ö9).

Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin okula karşı aidiyet geliştirmesi için okul ortamına sunabileceği katkılar bağlamında; olumlu davranış geliştiren öğretmenlere karşı uygulayacağı pozitif ayrımcılık, adalet duygusu, diğer bileşenlerle etkili iş bölümü, koordinasyonun üst düzeyde sağlanması, olası problemlerin etkin çözümü, öğretmenin okul yönetimine karşı hissedebileceği güven duygusunun, eğitim-öğretim faaliyetlerine etkileri üzerine bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

Bilindiği üzere insanlar takdir edildiği zaman motivasyonların arttığı söylenebilir. Bu doğrultuda kurum müdürü tarafından takdir edilmek kişiyi onure edecek ve olumlu yönde pekiştirecektir. Nitekim davranışçı kuramları savunan bilim adamları da bu görüş doğrultusunda görüş bildirmiştir (Ö25).

Okul yöneticilerinin öğretmenlerle iletişimi esnasında empati duygusundan uzak, dikte edici üslubunun olması iş verimimizi sekteye uğratmaktadır. Bazen sosyal medya gruplarında okul müdürlerinin isteyerek veya istemeyerek kullandığı sert dilin , öğretmenleri üzmemekte ve olumsuz etkilemektedir (Ö79).

Okul müdürlerinin öğretmenlere resmiyet dayatması öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkiliyor. Öğretmen güzel ve etkili bir yöntem bulduğunda okul müdürleri inatla resmiyetle öğretmenlerin önüne set çekmesi öğretmenlerin verimli işler yapmasını engelliyor ve yarıda bırakmasına neden oluyor diyebilirim (Ö100).

İdarecilerin kendi üstlerine başarılı görünmek için, öğretmenlerden beklediği üstün performansı kendilerinin göstermediğini ifade edebiliriz. Ayrıca okul müdürlerinin bir öğretmenin eğitsel dosyasının içeriğinden çok, dış görünüşüne önem vermesi; mesleğin gerektirdiği etik ilkelerden uzak bir davranış olduğunu söyleyebilirim. Hatta bazı öğretmenlerimiz sırf idarecilere ve velilere başarılı görünmek için içeriği olmayan makyajlı etkinlikler yapmaktadır. Örneğin söz konusu öğretmenlerin sosyal medya hesaplarına bakıldığında, sürekli sınıf ortamlarının eğitsel kaygıdan uzak, süslemeleri ön plana çıkaran paylaşımları tüm gerçekleri ortaya koymaktadır (Ö1).

Bazı okul yöneticilerinin samimiyetten uzak, bürokratik ve resmi bir havaya bürünmeleri, sağlıklı bir okul ikliminin oluşmasını engellemektedir. Özellikle sosyal etkileşimin ön planda olması gereken öğretmenlik mesleğinin, böyle resmi diller ve mesafeli tutumlarla gelişimine katkı sağlamayacağı gerçeği ortadadır (Ö29).

Okul yöneticilerinin, okulun dışında da benimle iletişim kurmaları hastalık, taziye vb. durumlarda iletişim kurmaları beni okula arşı motive eder (Ö36).

Yöneticilerin, doğru yaptığım işler karşısında beni takdir ve teşvik edici söylemleri beni motive eder (Ö13).

Bazı konularda okul yöneticileriyle görüş ayrılığına düşsem bile, okul yöneticilerinin düşüncelerime saygı duyması ve anlayışlı olması sonucu motive olurum (Ö93).

Sosyal bir yaşam alanı olan okul ortamında yaşanan sorunlara karşı çözüm odaklı yönetici davranışları olumlu iklimin oluşmasına katkı sağlar (Ö20).

Bazı okul yöneticilerinin öz saygıyı zedeleyici dil kullanmaları öğretmen motivasyonlarını düşürür(Ö41).

Okul idaresinin yapması gereken iş ve işlemleri zamanında icra etmesi motivasyonu yükselten bir unsurdur (Ö6).

Okul yönetiminde tüm öğretmenlere karşı adaletli olunması ve eşitlikçi bir yaklaşımın benimsenmiş olması motivasyonu artırır(Ö67).

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin sistem bütünlüğü içinde tüm paydaşların eş güdümlü çalışmasını koordine eden yönetici tutumları motivasyonu artırır (Ö83).

Sürekli direktif veren , öğrenmen görüşlerini önemsemeyen despot anlayışa sahip yönetici tutumları motivasyonu düşürür(Ö70).

Okul müdürünün babacan tavırları , sıcak bir okul ikliminin oluşmasına katkı sağlar (Ö4).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde de vurgulanan takdir edilme ihtiyacı yöneticiler tarafından göz ardı edilmemelidir. Ayrıca okuldaki tüm iş ve işlemlerin planlı olması, olası eksikliklerin uygun bir üslupla belirtilmesi öğretmenleri motive eder (Ö8).

Okul yönetiminin tüm öğretmenlere eşit mesafede olması , kimseyi kayırmadan herkese ancak başarısı oranda pozitif ayrımcılık yapılması motivasyonu artırır (Ö22).

Bazı öğretmenlere gereğinden fazla yakınlık gösterip bazılarına ilgisiz kalmak öğretmenlerin motivasyonunu düşürür (Ö45).

İş ve işlemlerin zamanında yürütülmesi öğretmenlerin enerjisini artırır (Ö91).

Öğretmenlere sürekli olumsuz eleştiriler yöneltmek , olumlu taraflarını hiç görmemek , takdir etmemek , ona önemli olmadığı hissini uyandırmak iş verimini düşürür (Ö91).

Öğretmenlerin olası elzem durumlarında okul yönetiminin esnek davranması , izin ve serok işlemlerinde yardımcı olması ve empati kurabilmesi olumlu etki yapar (Ö56).

Okullarda yaşanabilecek kriz durumlarında , okul yönetiminin etkili bir şekilde krize müdahale ederek sorunların daha fazla büyümemesinin önüne geçmesi ve hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulması için çaba harcaması olumlu bir etki yapar (Ö11).

Okullardaki iş ve işlemlerin yürümesi adına okul yöneticilerinin kullanacağı ben dili pozitif bir atmosferin oluşmasına katkı sağlar(Ö79).

Öğretmenler; teknolojinin eğitim ortamında kullanılmasının eğitim metodunda değişiklik yaptığını, bu etkenin de motivasyonlarını etkilediğini ifade etmişlerdir. Görüşlere dayanarak bu etkenler; akıllı tahta, zaman tasarrufu, deneyim, bilginin kalıcılığı ve somutlaştırma şeklinde ortaya konulmuştur. Bu etkenlere yönelik öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Akıllı tahtanın varlığı tabiki olumlu bir durum ama öğrencilerin akıllı tahtayı ne kadar etkin kullandığı tartışmaya açık bir konu.(Ö88).

Okuldaki teknolojik alt yapı öğrenciler için ilgi çekici olduğu kadar bilginin somutlaştırmasını sağladığı için faydalı olmaktadır(Ö38).

Okullarda özellikle akıllı tahtanın varlığı öğrencilerin derse olan ilgisini artırdığı gibi bilginin kalıcı olmasına da hizmet etmektedir. Ayrıca öğrencilerin akıllı tahtayla etkileşim içinde olması teknoloji merakını da tetikliyor (Ö96).

Okulumuzda teknoloji adına sadece fotokopi makinesi mevcuttur. Teknolojik araçların olmaması eğitimde istenilen yerde olmamızı engelleyen etmenlerden biridir(Ö94).

Bilginin öğrenilmesini daha kolay hale getirdiği için akıllı tahta sayesinde derslerimizi daha eğlenceli olarak işliyoruz. Bu durum hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından olumlu bir durum (Ö89).

Akıllı tahta ile hem günlük planlarımı hem de yıllık planlarımı daha iyi uygulayabiliyorum. Özellikle şablonlar sayesinde zamandan tasarruf ediyorum. Bu durum motivasyonumu artırıyor (Ö3).

Okulumuzda her sınıfta akıllı tahtaların olması öğrencileri güdülemektedir. Öğretmeni ise dağınıklıktan kurtarmaktadır. Bu durum öğretmenleri motive etmektedir(Ö21).

Okulumuzda Fen laboratuvarı olmadığı için her ne kadar deney yapamasak bile akıllı tahtalardan deneylerin videosunu öğrencilere izletip deney yapamıyor olmanın telafisini bu şekilde yapıyoruz(Ö14).

Akıllı tahta, ders ile ilgili görsele dayalı birçok ihtiyacımızı gidermekte, bilginin daha kalıcı olmasını sağlamaktadır (Ö36).

Akıllı tahta hem öğretmen hem de öğrenci açısından doğru bilgiye ulaşma noktasında sağladığı kolaylıklarla motivasyonumuzu ve öz güvenimizi artırmaktadır(Ö41).

Akıllı tahta teknolojisinin okul yaşamına girmesi , eğitimde yenilikçi yaklaşımların daha hızlı yayılması sürecini hızlandırmakla kalmayıp hem ilgi çekici hem de görsel ve işitsel zekayı destekleyen bir argüman olması , gerek öğrencilerin gerekse öğretmenlerin motivasyonlarını artırmaktadır(Ö14).

Öğrencilerde dikkat dağınıklığı meselesi biz öğretmenlerin en çok yakındığı meselelerden biridir. Akıllı tahta renkli , sesli ve hareketli olduğu için öğrencilerin dikkatini daha uzun süre toparlamasını sağlamaktadır. Ayrıca öğrencinin dikkati dağılsa bile daha kısa sürede toparlamak mümkün oluyor. Bu durum biz öğretmenlerin motivasyonlarını artırmaktadır (Ö79).

Akıllı tahtadan önce bir ders saati için planladığım materyal sayısı daha fazlaydı. Akıllı tahtayla beraber daha az materyale ihtiyaç duyduğum için akıllı tahtanın ekonomik olduğunu ifade edebilirim. Ayrıca akıllı tahta sayesinde öğrenme stilleri ve süreleri farklı olan öğrencilerin birbirine yakın sürelerde öğrenmeleri sağlanmaktadır(Ö62).

Derslerin işleyişinde süreci kolaylaştırdığı söylenebilir (Ö40).

Klasik anlatım stratejileri az sayıda duyu organına hitap ettiği içi öğrenme ve kalıcılık anlamında daha zayıf kalıyordu. Ancak akıllı daha fazla sayıda duyu organına hitap ettiği için daha kalıcı öğrenmeler gerçekleşiyor (Ö50).

Eğitimde teknoloji kullanımı öğrenciler açısından ilgi çekici olduğundan öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlamaktadır. Bu durum öğretmenin motivasyonunu da artırmaktadır (Ö68).

Özellikle akıllı tahta dersin daha verimli işlenmesini sağlamakta, böylece öğrencilerin başarısını artırmaktadır. Böyle bir tablo öğretmenin motivasyonunu artırmaktadır (Ö9).

Özellikle uygulamalı derslerde akıllı tahtayla etkileşimde bulunan öğrenciler

öğrendiklerini daha iyi pekiştirmektedir (Ö82).

İlkokul ve anasınıfı gibi küçük yaştaki öğrenciler için daha fazla somutlaştırmaya ihtiyaç duyulduğundan sesli ve görsel içeriklere daha kolay erişebildiğimiz için öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları üst düzey şekilde karşılanmaktadır. Bu durum öğretmenlerin motivasyonlarını artırmaktadır (Ö74).

Teknoloji bağımlılığı ile mücadele kapsamında öğrencilerimin teknolojik araçlardan uzak durması gerektiğini düşünüyorum. Bu bağlamda sınıfta animasyonlar hariç bilgisayar kullanmıyorum(Ö18).

Okul öncesi öğrencileri açısından akademik bilgi gerektiren konuların olmaması sebebiyle derslerimde akıllı tahtayı kullanmıyorum(Ö86).

Okullarda eğitim-öğretim faaliyetlerinde, öğrenmeye etki eden faktörlerden öğrenci hazırbulunuşluğu üzerine öğretmen görüşleri incelendiğinde; hazırbulunuşluğun ailenin kültürel, ekonomik , sosyal ve akademik durumu , çevre ile olan ilişkiler, öğrencinin olgunlaşma durumu ve önceki eğitim kademesindeki seviye durumu olmak üzere çeşitli açılardan yapılan değerlendirme sonuçları aşağıda verilmiştir:

Öğrencilerin aile yaşantısı ve eğitim seviyeleri okul kültürüne pek uygun değil. Bu durum motivasyonumu düşürüyor(Ö17).

Ön öğrenmeleri eksik olan öğrencilerin , konuları öğrenmede güçlük yaşadığını görüyorum. Bu durum motivasyonumu düşürüyor (Ö98).

Bir konuyu işlemeden önce , öğrencilerin o konuya ilişkin tutumları ve hazırbulunuşluk seviyeleri o konunun öğretimini etkileyen en büyük etmenlerden biri olduğuna göre öğrencilerin olumlu tutum geliştirememesi motivasyonumu düşürür (Ö40).

Önemli ölçüde etkiliyor. Bilhassa ilkokuldan ön öğrenmeleri eksik olarak gelen öğrencilerin varlığı motivasyonumuzu olumsuz etkiliyor (Ö25).

İlköğretim 1.kademedен alt yapısı sağlam olarak gelen bir öğrencinin işlediğimiz konuları hem daha hızlı hem de daha verimli bir şekilde öğrendiğini görüyorum. Bu durum beni motive ediyor(Ö79).

Bir öğrencinin öğreneceği konuya ilişkin hazırbulunuşluk düzeyinin istenilen seviyede

olması öğretmenlik mesleğinden daha keyif almamı sağlıyor (Ö79).

İlkokuldan donanımlı gelen bir öğrencinin öğrendiği konular daha kalıcı hale geliyor. Bunun yanında temeli de sağlam olduğu için ileriki eğitim yaşantısında daha verimli öğrenmeler gerçekleştiriyor. Temeli sağlam öğrencilerle çalışmak bizi olumlu etkiliyor (Ö21).

Bir sınıf öğretmeni olarak okul öncesi eğitimi almış bir öğrencinin okula daha iyi adapte olduğunu , ince motor becerilerinin daha iyi geliştiğini hatta dil gelişiminin akranlarına kıyasla daha ileri bir düzeyde olduğunu belirtmek istiyorum. Bu durum benim motivasyonumu artırıyor(Ö83)..

Hazırbulunuşluk düzeyi yeterli olmayan öğrencilerle çalışmak motivasyonumu düşürüyor. Gerek söz hakkı alma, gerek sıra düzeni gerekse okulla ilgili diğer kuralları oluşturma noktasında sorunlar yaşanıyor. Bu yüzden öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyi öğretmenin motivasyonu üzerinde etkilidir (Ö78).

Okul öncesi hariç olmak üzere diğer tüm kademelerde bir öğretmenin en büyük arzusu , öğrencilerin ön öğrenmelerinin tam olmasıdır. Özellikle ortaokul kademesinde az da olsa okuma-yazma hiç bilmeyen veya az bilen , çat pat okuyan öğrencilerin olması motivasyonumuzu düşürüyor(Ö14).

İyi bir öğretmen her soruna çözüm bulmayan çalışmalıdır. Öğrencilerin çeşitli sebeplerle hazırbulunuşluklarının az olması motivasyonumu düşürmez. Bu ve bunun gibi sorunlara çözümler üreterek sorunları çözmeliyiz (Ö14).

Okula gelen öğrencilerin hazırbulunuşluk sorunları salt okul öncesi eğitimi almış olmalarıyla bitmiyor. Çünkü bazı eğitimlerin ailede verilmesi gerekiyor. Örneğin tuvalet eğitimini ailede yeteri kadar almamış çocuk okulda "altına kaçırma" gibi türlü sıkıntılar yaşıyor. Bu durum motivasyonumu düşürüyor(Ö19).

Bir anasınıftı öğretmeni olarak bizden önceki eğitim kademesinin aile olduğunu düşünüyorum. Ailesiyle birlikte yeteri kadar pozitif vakit geçirmiş öğrencilerin daha sosyal ve daha başarılı olduğunu gözlemliyorum. Aileden donanımlı gelen öğrencilerle çalışmak motivasyonumu artırıyor (Ö28).

Alt yapısı sağlam, okul öncesi eğitimi almış, hazırbulunuşluk düzeyi yeterli olan öğrencilere öğretmenlik yapmak maharet değildir. Önemli olan sorunlarla mücadele edip çözümler üretmektir. Ben sorunları olan öğrencilerim için de çaba harcıyorum. Bu durum motivasyonumu artırıyor. (Ö80).

Hazırbulunuşluğu eksik öğrencilerle çalışmak motivasyonumu düşürmüyor. Bilakis onlar için daha yoğun çaba göstermem gerektiğini bilmek beni daha fazla motive ediyor(Ö47).

İyi okullardan gelen öğrenciler bir düzene sahipler, kötü okullardan gelen öğrenciler iyi alışkanlık kazandırmak zor oluyor. Öğrencinin geldiği okulda motivasyonumu etkiliyor (Ö49).

Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan mahallelerden gelen öğrencilerle çalışmak daha kolay. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan mahallelerden gelen öğrencilere iyi alışkanlıklar kazandırmak daha zor. Bu durum motivasyonumu düşürüyor (Ö49).

Bir lise öğretmeni olarak , önceki kademelerde başarılı olan öğrencilerin dersleri daha kolay öğrendiğini belirtmek isterim. Ayrıca ailenin eğitim seviyesinin yüksek olması da öğrenci başarısı üzerinde etkili olan faktörlerden. Bu durum motivasyonumu artırıyor (Ö60).

Özellikle koronavirüs salgını süreciyle birlikte, öğrencilerin bir konuyu öğrenmelerinin ön öğrenmelerle bağlantısını bir kez daha gördük. Çünkü uzaktan eğitimlerde yetersiz ön öğrenmeye sahip öğrencilerin konuları daha zor öğrendiğini gördük. (Ö43).

Ön öğrenmeleri yetersiz olan öğrencilerin üst sınıfa geçmesi hem öğrencinin hem de sınıfın başarısını olumsuz etkilemekte bu durum öğretmenin de motivasyonunu olumsuz etkilemektedir(Ö54).

Okulumuz Milli Eğitim Bakanlığınca "Nitelikli Okul" kapsamındadır. Bu nedenle sınav puanı ile öğrenci almaktadır. Okulumuza yerleşen öğrencilerin ön öğrenmeleri yeterlidir. Konuları öğrenme hızları gayet iyidir. Bu durum motivasyonumu artırıyor (Ö51).

Öğrencilerin yaşı itibariyle dil gelişimleri ve gerek arkadaşlarıyla gerekse öğretmenlerle kurdukları iletişim biçimleri öğretmenlerin motivasyonlarını ve isteklerini etkilemektedir. Öğretmenler , eğitim-öğretim faaliyetleri sürecinde öğrencilerin kullandıkları üslup, pozitif iletişim becerisi, sosyal ortamlara uyum, hem aileden hem de toplumun diğer çevrelerinden kazandıkları değer yargıları , dersleri dikkatle dinleme ve etkinliklere aktif olarak katılma , kendini serbestçe ifade edebilmesi gibi faktörlerin motivasyonlarını olumlu-olumsuz etkilediklerini ifade etmişlerdir. Bu durumlara yönelik öğretmenlerin düşüncelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Öğrencilerin, günlük hayatta ailesiyle ve arkadaşlarıyla konuşurken kullandıkları terimleri, yöresel kelimeleri anlamakta güçlük çekiyorum. Bu yüzden bazen iletişim kuramıyorum. Bu durum motivasyonumu olumsuz etkiliyor(Ö60).

Bana göre öğretmenlik her şeyden önce iletişim uzmanlığıdır. Bir öğretmen her şeyden önce öğrencisiyle etkili bir iletişim kuran kişidir. Gelişen teknoloji ile birlikte iletişim kurma yolları da çok yönlü bir şekilde değişmiştir. Bu anlamda günümüzde "Z kuşağı" olarak tabir edilen yeni nesil gençlerin kullandıkları terimler ve kavramlar öz Türkçe'den çok uzak. Onları zaman zaman anlamakta zorlanıyorum. Bu durum motivasyonumu düşürüyor. (Ö46).

Maalesef bazı öğrenciler , hem arkadaşlarına hem de öğretmenlerine karşı olumsuz davranışlar sergilemekte ve öz saygıyı zedeleyici söylemler kullanmaktadırlar. Bu durum iletişim kurulmasını engellediği için motivasyonumu düşürüyor. (Ö47).

Bazı öğrenciler normal olmayan şekilde rahat davranmakta ve argo kelimeleri sanki sıradan bir davranışmış gibi kullanmaktadır. Bu durum diğer öğrenciler için kötü örnek oluşturmakta ve motivasyonumuzu düşürmektedir(Ö48).

Günümüzde "Z Kuşağı" olarak bilinen gençlerin ve ergenlerin ; tablet , telefon ve bilgisayar ekranlarında fazla zaman geçirmesi ve bunun sonucunda sosyal yönlerinin gelişmemesi , kurallara uymama davranışı , sosyalleşememe , toplumsal değer yargılarından uzak yetişmelerine sebep olmakta , bu durum benim motivasyonumu düşürmektedir(Ö50).

Z kuşağının kullandığı terimler ve kavramlar günlük hayatta kullandığımız terim ve kavramlardan çok uzak. Bu yüzden onlarla etkili iletişim kuramadığımızı ve bu durumun motivasyonumu düşürdüğünü söyleyebilirim (Ö53).

Maalesef sosyal medya bu yaşlardaki gençleri ve ergenleri olumsuz etkiliyor. Sosyal medyada gördükleri çok bilmiş tavırlar, her şeyi şaka ve eğlence olarak gören öğrenciler , gereğinden fazla öz güven motivasyonumu düşürüyor(Ö56).

Z kuşağı bana göre sanal bir kuşak. Her şeyi arama motorlarından öğrenebileceğini düşünün bir gençlik. Bu yüzden araştırma ve sorulama ve yorumlama becerisi düşük. Bu duum motivasyonumu olumsuz etkiliyor (Ö57).

Z kuşağı Türkçe'yi doğru kullanamıyor. Dilimize henüz yerleşmemiş yabancı kelimeleri günlük yaşamda sanki Türkçeymiş gibi kullanıyorlar. Bu durum benim motivasyonumu düşürüyor (Ö36).

Z kuşağının iletişimini her ne kadar tasvip etmiyor olsam bile , bu çocukları kendi dönemleri içinde değerlendirmek gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla motivasyonumu etkilemiyor(Ö33).

Gelişen teknoloji ve paralelinde değişen Dünya düzeninde iletişim kanallarının ve hatta üslubun bile değişmesini garipsememek lazım. Dünyada değişmeyen hiçbir şey olmadığına göre bu çocukların iletişim biçimlerinin de değişmesi tabii bir sonuçtur(Ö38).

Z kuşağının büyük çoğunluğu anlamlı ve kurallı cümleler kuramamaktadır. Bu durumun oluşmasında , söz konusu gençlerin iletişimi sadece anlayabilmek ve ne dediğini karşı tarafın hissedebilmesini yeterli görmesinden ileri geldiğini söyleyebilirim(Ö40).

Bana göre z kuşağının temel problemi “ben merkezci “ yaklaşım tarzı. Toplumun değerlerine bile kendi açılarından baktıkları için saygı, sevgi , örf ve adetlere yabancılaştıklarını gözlemliyorum. Bu durum motivasyonumu düşürüyor (Ö1).

Bizim toplumumuzda eski – yeni çatışması her zaman olmuştur. Bu durum cumhuriyetin ilk yıllarında bile vardı. Bunun temel sebebi değişen Dünya. Üstelik eskilerin sürekli yenileri eleştirdiğini ve kendi doğrularını yeni nesillere empoze etmeye çalıştıklarını biliyorum. Bu yüzden z kuşağının günah keçisi ilan edilmesini yersiz buluyorum. Her kuşak kendi çağında güzeldir. Z kuşağının iletişim şekli motivasyonuma etki etmiyor. (Ö12).

Teknoloji çağında yaşadığımızı göre z kuşağının teknolojiden uzaklaşmasını beklemek haksızlık olur. Artık hiç kimse ansiklopedilerden araştırma yapmıyor. Kara tahta ve klasik sıra düzeninde ders işlemiyor. Bilgisayar destekli eğitim yaklaşımlarında ciddi ilerlemeler yaşanıyor. O halde z kuşağını her anlamda teknolojiden faydalanmaya teşvik etmek hiç de yanlış olmaz(Ö18).

Z kuşağı dilimizin temel kurallarını önemsemiyor. Onlara göre temel amaç ne demeye çalıştığını anlamak ve karşılıklı olarak anlayabilmek. Günlük hayatta kullandıkları farklı kelime sayısı oldukça sınırlı. Z kuşağının Türkçe’ye gereken önemi vermemeleri motivasyonumu düşürüyor(Ö22).

Z kuşağı, teknolojiden faydalı olduğu kadar zararlı şeyleri de öğrendi. Peki biz öğretmenler veya toplumun diğer aydın kesimleri çocukları kuru kuruya eleştirmekten öte ne yaptık? Onları tabletlerin ekranlarına terk ettik. Dolayısıyla bunun sonucunda bu gün herkesin eleştirdiği şımarık neslin oluşmasına öyle ya da böyle katkı sağladık.

(Ö24).

Önceleri z kuşağını sürekli olarak eleştirip onları –kendimce- doğru olana yönlendirmeye çalışıyordum ve bu durum motivasyonumu düşürüyordu. Sonra çocukları olduğu gibi kabullenmeye başladım. Böyle olunca onlarla daha iyi iletişim kurduğumu gördüm ve motivasyonum yükseldi (Ö28).

Z kuşağının arama motorlarına güvendiği kadar öğretmenlerine güvendiğini zannetmiyorum. Her bilgiye arama motorları vasıtasıyla ulaşabileceğini zanneden z kuşağı , bilgiye ulaşmak için çaba harcamıyor. Bu durum motivasyonumu düşürüyor (Ö29).

Z kuşağının kullandığı üslubu ve iletişim biçimini doğru bulmuyorum. Ancak bu durumun oluşmasında, suçlanan teknolojinin ve sosyal medyanın , ilk eğitim kurumu olan aileden daha masum olduğunu düşünüyorum. Şımarık ve ukala bir kişiliğin oluşmasında aile kurumunun da en az sosyal medya kadar suçlu olduğunu düşünüyorum (Ö30).

Z kuşağı olarak tabir edilen yeni neslin bana göre en büyük eksikliği sorumluluk bilincinden uzak olmasıdır. Bu durum motivasyonumu düşürüyor (Ö31).

Araştırma yaparak bilgiye kendisi ulaşan ve ulaştığı bilgiyi yapılandıran , özümseyen öğrencilerle çalışmak beni oldukça motive eder. Z kuşağı maalesef bu süreçlerden çok uzak(Ö39).

53

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Farklı eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenlerin mesleki motivasyonlarına ilişkin görüşlerini değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Yapılan bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin % 80'i fiziksel şartların mesleki motivasyonlarını etkilediğini, fiziksel şartları daha iyi olan okullardaki öğretmenlerin mesleklerine karşı daha olumlu düşünceye sahip olduğunu, fiziksel şartları olumsuz olan okullarda görev yapan öğretmenlerin ise mesleklerine karşı olumsuz bir tutum benimsediği görülmüştür.

Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin %92'si öğrencilerin akademik başarılarının mesleki motivasyonlarını etkilediğini, öğrenci başarısının iyi olduğu okullarda öğretmenlerin mesleklerine ilişkin motivasyonlarının yüksek çıktığı,

öğrenci başarısının düşük olduğu okullarda ise öğretmen motivasyonlarının düşük çıktığı görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında , öğretmenlerin verdikleri eğitim ve öğretimin karşılığını öğrenciden dönüt olarak aldıklarında mesleklerini daha da severek yaptıkları sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, köy öğretmenlerin % 86'sı okullarına gidip gelirken zorlandıklarını, bu zorlanmanın gerek maddi gerekse yorgunluk boyutunda olduğunu ve bu durumun da öğretmenlerin motivasyonlarını düşürdüğünü derslerine konsantre olmada zorluk çektiğini, öğrencilerin bireysel sorunları ile ilgilenmede zaman bulamadıkları ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmenler bunun nedeni olarak yol sorunu ile ilgilenmekten asıl görevleri olan öğretmenliğe gereken zamanı ayıramadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenler % 65'i okul müdürlerinin kendilerine mobing uyguladıklarını, müdürlerin kendilerine yakın olan kişileri tutup kolladıklarını ve bu durumun mesleklerine karşı motivasyonunu düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Öğretmenler, okul ile ilgili kolay işleri kendi tarafı olan ve yakın ilişkiler kurduğu öğretmenlere verdiğini, zor ve meşakkatli işleri ise diğer öğretmenlere verdiğini bu durumda kendilerini mesleklerinden soğuttuğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, idarecilerinin üsluplarının kendilerini rahatsız ettiklerini ve bazen bu rahatsızlık boyutunun öğretmenlik mesleğinden soğumaya kadar gittiğini vurgulamışlardır. Bunun yanında öğretmenler gerek idarecileri tarafından gerekse de ilçe, il veya bakanlık tarafından takdir edilmelerinin ya da edilmemelerinin motivasyonlarını etkilediğini ifade etmişlerdir.

Bu araştırmanın sonucuna göre, öğretmenler öğrenci velilerinin ilgili ve ilgisiz olmaları da mesleki motivasyonlarını etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler ilgili veliler ile çalıştıklarında mesleklerinden haz aldıklarını, ilgisiz veliler ile çalıştıklarında ise mesleklerinden soğuduklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda bakıldığında zaman öğretmenlerin işlerini severek yapmalarını sağlayan birçok etkenin olduğunu bu etkenlerin mesleklerine ilişkin görüşlerini etkilediği sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmenler % 83'ü pandemi sürecinde dersleri anlatırken öğrenci etkileşiminin olmadığını ve bu durumda öğrenci başarısının düştüğünü, çoğu öğrencinin pandemi süresince uzaktan eğitime katılmadıklarını, katılan öğrencilerden bazılarının ise sadece zoom programını acık bırakıp başka işler ile uğraştıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuca benzer bir şekilde Şenyüz ve arkadaşları (2023) de uzaktan eğitim eğitimde öğretmenlerin etkileşimini de olumsuz

etkilediğini, yüz yüze eğitimle karşılaştırıldığında etkileşimin az olduğunu, öğretmenlerden gelen yanıtlardan uzaktan eğitimde değerlendirmenin kısıtlı olduğunu, genelde değerlendirmeler ödev şeklinde yapıldığını ve bundan kaynaklı olarak dönüt ve düzeltmelerde eksiklikler yaşandığını ifade etmiştir. Ayrıca bunun yanında öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde dikkat ve motivasyon kaybı yaşadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, uzaktan eğitimin olumlu tarafını eğitimin ortam ve mekândan bağımsız olması, telefon, tablet ve bilgisayarlar ile eğitime erişim sağlanabilmesi, içeriklerin tekrar izlenebilmesi olarak değerlendirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca Şenyüz ve arkadaşları (2023) uzaktan eğitimin olumsuz tarafı teknolojik altyapının eksik olması, her öğrencinin bilgisayar ve internete ulaşamaması, fırsat eşitliğini ortadan kaldırılması, EBA platformunda eksikliklerin olması öğretmenler tarafından olumsuz değerlendirildiğini ve bu durumun öğretmenin motivasyonunu düşürdüğü sonucuna ulaşmışlardır.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- 1- Okul müdürlerinin özverili öğretmenlerin başarılarını ödüllendirmesi, öğretmenlerin motivasyonlarını olumlu etkileyebilir. Ayrıca önemli günlerde (öğretmenler günü vb.) müdürleri yapacağı sosyal aktiviteler öğretmenler arasındaki iletişim ve iş birliğini olumlu yönde etkileyebilir.
- 2- Okullara akıllı tahta kurulumu yapılması sağlanabilir. Akıllı tahta ile bilgiye erişebilmek için internet alt yapısı kurulabilir.
- 3- Z kuşağı öğrencilerin sanal dünyayı aktif bir şekilde kullandıkları düşünüldüğünde, öğretmenlerin de sanal platformları aktif kullanmaları sağlanıp öğrenciler ile daha yakın ilişki kurması sağlanabilir. Örneğin; öğrenciler için facebook grubu, tweeter grubu, instgram gruplar ve telegram grupları kurulabilir.
- 4- Pandemi dönemiyle birlikte hayatımıza giren uzaktan eğitimin, olumlu yanlarından biri de sınıf ortamında geleneksel yöntemlerden uzaklaşıp , daha çok etkileşime bağlı interaktif sistemlerin önemini ortaya çıkarmasıdır. Bu anlamda hem yüz yüze eğitimin hem de uzaktan eğitimin harmanlanması elzemdir.

KAYNAKÇA

Bakan, İ. & Yılmaz, S. (2021). İçsel ve dışsal motivasyonun iş tatminine etkisi: Bir alan araştırması. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 1-14

Başaran İ. E. (1982). *Örgütsel davranışın yönetimi*. Ankara: A.Ü.E.F. Yayını

- Başaran, M. (2020). On yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin mesleki motivasyonlarının incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 86-102.
- Baygöl, B. & İnam, Ö. (2006). Kurum içi iletişim: çalışanların sağlıklı iş yaşamı beklentilerinin betimlenmesine yönelik bir çalışma. 2. *Ulusal Halkla İlişkiler Sempozyumu* (s. 91-100). Kocaeli: Kocaeli Rektörlüğü.
- Creswell, J. W. (2020). *Eğitim araştırmaları. Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. Edam.
- Deniz, Ü. & Erdener, M. A. (2016). *Öğretmenlerin iş motivasyonlarını etkileyen etmenler*. (Ö. K. Tüfekçi, Dü.) Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.
- Doğan, S. & Koçak, O. (2014). Okul yöneticilerinin sosyal iletişim becerileri ile öğretmenlerin motivasyon düzeyleri arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 191-216.
- Dörnyei, Z. & Ushioda, E. (2011). *Teaching and researching motivation* (2 basım.). Harlow: Pearson Education.
- Eren, E. (1993). *Yönetim psikolojisi*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Erkuş, S., Aydın, K., Dağhan, S., Erkuş, S., Yavaş, M., & Sezgin, İ. (2021). Göreve yeni başlayan ilkökul müdürlerinin karşılaştıkları yönetsel sorunların incelenmesi. *The Journal of International Education Science*, 8(29), 221-247.
- Ertürk, R. (2016). Öğretmenlerin iş motivasyonları. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 1-15.
- Gündüz, B., Çapri, B., & Gökçakan, Z. (2013). Mesleki tükenmişlik, işle bütünleşme ve iş doyumunu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 29-49.
- İnan, C. & Erkuş, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (12), 94-105.
- İnan, C. & Erkuş, S. (2018). Sayıları vücudumuz ile bire bir eşleyerek geliştirilen işaret dili tekniğinin öğrencilerin matematik başarıları ve tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Turkish Studies (Elektronik)*, 13(11), 707 - 726.
- Özdemir, S. & Muradova, T. (2008). Örgütlerde motivasyon ve verimlilik ilişkisi. *Journal of Qafqaz University*, 146-153.

Russell, D. W., Altmaier, E. & Velzen, D. V. (1987). Job-related stress, social support, and burnout among classroom teachers. *Journal of Applied Psychology*, 72, 269-274.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11 basım). Ankara: Seçkin.